

esquerra.cat > **actualitat**

Dijous, 30 d'octubre de 2008

Una mirada republicana als valors

Bona nit!

Una primera pregunta: Una mirada republicana als valors, per què aquesta conferència?

Per 4 raons:

Per la voluntat de superar la imposició d'allò urgent sobre allò que és necessari. Massa sovint el que és urgent no ens deixa marge per parlar del necessari. Aquesta tarda ho farem.

Perquè l'esquerra, i Esquerra Republicana de Catalunya, no és aliena al context actual del nostre país, requereix d'una revisió, d'una actualització dels seus valors.

I perquè justament ERC ha obert cicle polític nou, on vol emfatitzar i posar en alça la "R" de Republicana.... I deixeu-m'ho dir, republicà no vol dir només oposició a la monarquia sinó com veurem més endavant és una manera d'entendre la política i l'esquerra.

I perquè el món, i la relació entre la política i l'economia ja mai més seran iguals després d'aquesta crisi financera i econòmica. I ara més que mai els valors seran un element indispensable per sortir d'aquest atzucac.

De fet, parafresant l'amic Terricabras, la defensa dels valors republicans va més enllà de la defensa de la república com a forma d'Estat: és una declaració a favor de la ciutadania, que no és merament administrativa o retòrica, sinó que consisteix en l'exercici efectiu dels valors de la llibertat i la igualtat.

Ens haurem de preguntar també: Què entenem per valors???

Podriem estar d'acord que els valors són allò que, per definició, en nom dels quals una persona o un col·lectiu pot decidir, quan les circumstàncies ho exigeixen, sacrificar els seus propis interessos. És just aquesta disposició a la renúncia, al sacrifici i al do... la condició principal per atorgar un sentit a la pròpia vida, que d'altra manera, només estaria regida pels codis de la biologia.

Des de l'òptica republicana quins són els principis rectors que han de regir el conjunt de valors que ens han de definir com a societat, com a nació?! Els acabo de citar...

Són principalment la Llibertat i responsabilitat. Dos principis, el de la llibertat i la responsabilitat, que al costat de la igualtat entesa com a justícia social, entesa com a integració, entesa com a igualtat d'oportunitats entre homes i dones; que conjuntament amb els conceptes com la fraternitat i el civisme han de conformar el que

han de ser els drets i deures de la ciutadania.

Drets i deures que han de ser considerats estructurals i estructurants en tots els àmbits socials, tant en les famílies, com en l'escola, com també en la manera d'abordar el fenomen de la globalització, de la immigració i, alhora, de resituar l'àmbit de la responsabilitat pública i la llibertat a la iniciativa personal.

I una darrera consideració prèvia, ens cal situar d'on venim.

Els valors que avui defensem són fruit d'una llarga lluita que s'ha anat forjant durant segles i que inicien el seu procés d'institucionalització arran de la il·lustració i la revolució francesa. Però és evident que el pensament occidental i especialment l'esquerra europea actual són també filles del maig del 1968. Fa 40 anys del maig del 68. Ara ja podem parlar d'una esquerra, una socialdemocràcia clàssica que ens deixa un llegat positiu. Sense anar més lluny, un conjunt de llibertats individuals, el dret a la diferència, a la diversitat, nous grups socials que es reivindiquen, la dona com a subjecte de la nostra societat i tants d'altres... però també ens ha deixat un llegat que ja està superat, i que no serveix per entendre l'actual complexitat: el bonisme, l'igualitarisme que nega la diversitat des de la diferència, el multiculturalisme i un cert relativisme... que nega qualsevol principi d'autoritat.

Això vol dir que hem de renunciar a alguns valors de l'esquerra? És clar que no! Ningú entendria que avui apostéssim per posicions ètiques conservadores, el que vull reivindicar són alguns valors per Esquerra perquè no podem deixar a la dreta que patrimonialitzi determinades institucions com poden ser la família o l'educació.

I ara sí, entrem a parlar de valors.

1. La construcció republicana dels valors

La llibertat

La construcció republicana dels valors s'inicia des de la llibertat. Hi ha dos concepcions clàssiques i oposades entre si de la llibertat.

La llibertat positiva, de la qual ha begut l'esquerra democràtica, la socialdemocràcia, que bona part de l'esquerra conservadora ha imposat més límits que drets i la llibertat negativa, la liberal, i que els anomenats neocons han portat fins a situacions extremes que han pervertit fins i tot els orígens del liberalisme polític. Però hi ha una tercera concepció, la llibertat republicana, una definició de síntesi, que supera les altres dos i que no és altra, com apunta Phillip Petit, que la llibertat entesa com a no dominació.

Anem per parts. – La llibertat positiva s'explica com a garantia que les persones puguin desenvolupar i disposar dels recursos i oportunitats per complir el propi projecte de vida individual. Aquesta llibertat cal dotar-la de garanties externes (p.ex. per part de l'Estat, les administracions), i de racionalitat i responsabilitat personal, perquè hom la pugui exercir com un dret.

En canvi la llibertat negativa s'entén com a absència d'interferències intencionades dels altres en la capacitat individual d'elecció dels plans de vida o d'accions determinades. La llibertat negativa és el concepte de referència per a l'individu dels liberals.

Enfront d'aquestes dues concepcions i com superació d'ambdues, s'imposa la llibertat com a no dominació, perquè l'exercici de la llibertat no pot comportar mai cap situació de dominació de ningú cap a ningú.

La llibertat com a no-interferència pròpia del liberalisme pot comportar igualment situacions de dominació (ex. Relació benevolent dels terratinents amb els masovers; o l'existència de desigualtat social com a dominació dels poderosos cap als exclosos malgrat no es produeixin ingerències dels primers.)

Per tant, la llibertat republicana supera el concepte liberal definint-la com a no-dominació. Aquesta admet que hi pugui haver intervenció per part de l'Estat (p.ex. pagar impostos, complir una llei, o rebre una educació segons un programa universal-nacional) sempre i quan no sigui arbitrària i respongui al bé comú.

És per això que des de l'òptica republicana calen bones lleis, democràtiques, consensuades i revisables que arbitrin (no que dominin) i que indiquin quin és el límit d'intervenció mútua tolerable sense despotisme.

La dominació no és desitjable ni quan l'exerceix l'Estat. L'imperi de la llei s'ha de basar en una democràcia deliberativa, participativa i representativa...

La responsabilitat

Una llibertat, des de la perspectiva republicana, compatible amb la responsabilitat pública i cívica, una llibertat republicana que ha de servir per formar ciutadans i ciutadanes lliures, responsables i crítics, una òptica que busca formar una societat lliure.

I és en l'educació on hem de fixar el gran pilar que fonamenta una societat lliure, responsable i crítica. Sense educació no hi ha responsabilitat. La responsabilitat és un imperatiu. Viu de la màxima Kantiana de l'imperatiu categòric en la seva fórmula bàsica:

“actua segons aquella màxima que al mateix temps pot convertir-se ella mateixa en universal”

No som responsables per obligació sinó perquè és el nostre deure (deontològic), és la garantia de la llibertat.

Reivindiquem doncs que la responsabilitat és el principal fonament sobre el qual es sustenta la llibertat, sense ciutadans responsables la convivència es deteriora, la participació es fa impossible.

L'Esquerra aposta per la responsabilitat com a valor fonamental

L'Educació

L'objectiu de l'educació és fer persones lliures. Perquè les persones puguin gaudir de la conquesta cultural i de la terra per excel·lència, el mateix sistema de convivència democràtica, i per poder construir entre tots i totes una veritable democràcia republicana, que ha de ser alguna cosa més que una competència entre grups que representen interessos sectorials a través d'estratègies electorals. Cal una preparació que permeti l'exercici del compromís cívic que aquesta democràcia requereix.

Des de la llibertat entesa com a no dominació, cada persona controla el seu propi destí. Per fer-ho possible cal que cadascú tingui capacitat d'escollir les opcions més favorables per realitzar el seu ideal de vida. I per això, necessita d'informació rellevant sobre les possibilitats. Tot plegat és possible a través de l'educació

L'educació des de les famílies, des de l'escola, dels dels mitjans de comunicació social i des del cadascú i cadascuna com a subjecte, com a protagonista actiu de la seva pròpia aventura de coneixement.

Famílies

¿Com a societat, tant des de l'esfera pública com la privada, estem fent les coses bé per subministrar valors operatius, d'utilitat per a les noves generacions?

Molt sovint reflexionem sobre quin món deixarem als nostres fills i filles, potser ha arribat l'hora, com diu en Jorge Semprún, que ens preguntem, a quins fills i filles deixarem el nostre món?

Anem per parts: Les famílies!

Les famílies com a unitat bàsica de convivència, les famílies massa denostades per determinades esquerres i massa monopolitzada per la dreta, les famílies no poden renunciar al seu paper de transmissió de valors!!!!

Les famílies com a col·lectiu, són un referent vital i de cohesió social, a l'entorn de les quals s'estructuren les relacions personals i els lligams afectius. El primer nucli de solidaritat i d'educació cívica i convivencial.

Vivim en una societat canviant i en constant evolució. Per això, el concepte de família ja no es només el concepte tradicional nuclear (un pare, una mare i uns/es fills/es), sinó que com a part bàsica de la societat també ha canviat, i ha evolucionat per donar pas a un concepte nou que recull de forma més clara la diversitat familiar actualment existent.

La unitat familiar cada cop té un nucli més reduït, cada cop menys hi ha tres generacions convivint; fa dècades que les dones s'han incorporat al món laboral; les noves tecnologies fan que les noves generacions dominin llenguatges i tècniques que alteren l'ordre tradicional de la transmissió de coneixement familiar i, a més, tenim notables dificultats per a la conciliació de la vida laboral, familiar i personal.

Si les famílies són el nucli bàsic de convivència, han de ser la primera font de transmissió de valors. Les famílies han de recuperar el principi d'autoritat (que no d'autoritarisme). La renúncia a l'autoritat acaba qüestionant la feina dels docents. Els pares i les mares tenen deures vers la societat i no poden delegar en aquesta tota l'educació dels fills i les filles... i s'ha de respectar i fer respectar la gent gran que tradicionalment havien estat corretja transmissora de valors i que ara o es veuen com una càrrega o com una mena de cangurs.

*Ex: Un mal costum de l'esquerra ha estat la nefasta concepció de l'antiautoritarisme que ha portat a molts pares i mares a no saber dir no als seus fills, (Asha Philips, Saber dir no) amb les conseqüències que això acaba tenint per l'autoritat i el respecte vers mestres, monitors de menjador o esplai o professors de música o entrenadors esportius.

Aturem-nos una mica més en profunditat sobre l'actual situació de les famílies...

El paper de la família en la socialització primària de les persones passa per un moment d'eclipsi a molts països. Això comporta un problema seriós per l'escola i els mestres. Tal com diu Tedesco, "Els docents perceben aquest fenomen quotidianament, i una de les seves queixes més recurrents és que els nens i les nenes accedeixen a l'escola amb un nucli bàsic de socialització insuficient per encarar amb èxit la tasca de l'aprenentatge. Per dir-ho molt esquemàticament, quan la família socialitzava, l'escola es podia ocupar d'ensenyar. Ara que la família no cobreix plenament el seu paper socialitzador, l'escola no només no pot efectuar la seva tasca específica sinó que comença a ser objecte de noves demandes per les quals no està preparada".

Cada vegada és més freqüent que els pares i altres familiars a càrrec dels nens i/o nenes sentin desànim o desconcert davant la tasca de formar les pautes mínimes de la seva consciència social, i els abandonen als mestres. Després mostren una suprema irritació davant les mancances dels docents, encara que per força se senten obscurament culpables per l'obligació que defugen.

De causes que concorren en aquest eclipsi del paper de la família n'hi ha moltes: n'hi ha de sociològiques i n'hi ha de psicològiques, totes molt comprensibles però que en tot cas tenen com a conseqüència que la formació de la consciència moral i social dels fills en surti mal parada. I, com a colofó, que les institucions de la comunitat pateixin una sobrecàrrega que gairebé les col·lapsa.

(Exemple: fa un temps, el mitjans de comunicació es van ocupar de la qüestió de les discoteques que obren nit i dia ininterrompudament, promovent pels adollescents caps de setmana de tres dies sense sortir-ne, de

l'una a l'altra beguts a risc de patir accidents, etc. Els pares, reconeixent que ells no podien ser guardians dels seus fills, exigien al pare Estat que tanqués aquests negocis. Com que els pares no es podien fer càrrec dels seus fills, exigien al Ministeri de l'Interior que controlés els de tota la població...)

Però també és veritat que no tots els motius de l'eclipsi del paper de la família provenen de canvis ocorreguts en els adults. També s'ha de comptar amb la transformació radical de l'estatut dels nens que han promogut els nous mitjans tecnològics, en especial la televisió i, en els últims anys, internet.

Neil Postman ja en va advertir fa més de trenta anys, a *La fi de la infantesa*. La revolució que la TV causa a la família no és deguda, segons aquest sociòleg, a la perversitat dels seus continguts (que també), sinó que sobretot es deu a la seva eficàcia com a instrument per comunicar coneixements. El problema no és pas que la televisió no eduqui prou sinó, que educa massa amb una força irresistible: mentre la funció educadora familiar es desdibuixa, l'educació televisiva cada vegada té un paper més important, oferint sense esforç ni pudor l'exemple que abans donaven els pares. Aquesta substitució només es podria evitar si almenys els pares i les mares ens assegúessim a costat dels nostres fills per acompanyar-los en la comprensió i el qüestionament del que veuen; però sovint el que passa és que els propis adults ens anem infantilitzant també davant la tele, a mesura que es va fent supèrflua la preparació que abans era imprescindible per aconseguir informació.

Neil Postman d'internet encara no en parlava, però ara ja ho han fet altres autors i ho podem fer en termes semblants des del nostre propi sentit comú. La xarxa és una font inesgotable d'informació, certa i falsa, sobre la qual sovint no tenim cap control com a pares. Quants de nosaltres podem afirmar que sabem perfectament què és el que aprenen els nostres fills a través d'internet? Ja no podem gestionar, fins i tot encara que responsablement ens proposem de fer-ho, el procés d'aprenentatge dels nostres infants: cada vegada incidim menys sobre el ritme i sobre els continguts.

Així és com la feina de l'escola es fa doblement complicada: per una banda, s'ha d'encarregar de molts elements de formació bàsica de la consciència moral i social que abans eren responsabilitat de la socialització primària que feia la família (per començar, ha d'inculcar als nens el principi de realitat necessari perquè acceptin sotmetre's a l'esforç que requereix l'aprenentatge). Per altra banda, abans el professorat podia jugar amb la curiositat dels alumnes, però ara els alumnes van a l'escola tips de mil informacions que no els ha costat res d'adquirir (fins i tot les han adquirit sense voler!). El Mestre o la mestra els ha d'ajudar a organitzar aquesta informació, l'ha de combatre en part si convé i els ha de donar eines per fer-la profitosa o com a mínim no perjudicial. Empresa titànica... remunerada amb un sou baix i un prestigi social ben escàs.

Podem facilitar-la: actuem responsablement com a famílies. Llitem per un context social que es comprometi en la reorganització dels temps i els treballs i en la seva harmonització que ens ho faciliti. Però, sobretot, assumim els valors que ens permetran que en el futur els ciutadans no es pateixin els uns als altres –per referir-nos a l'afirmació de Marc Aureli-. I, per què no, procurem uns mitjans de comunicació que en lloc d'entorpir aquesta tasca hi col·laborin.

A l'escola, per anar bé, s'hi ha d'anar a aprendre allò que no es pot aprendre en altres contextos. El propòsit de l'escola és preparar els infants per a la vida adulta, i com a adults bé caldrà que s'esforcin i que treballin. Avui, a més, les circumstàncies de la cultura del consum fan més necessari que mai aprendre el valor de l'esforç i aprendre a fer esforços.

Ho explica molt bé François de Closets a *Le bonheur d'apprendre*: "Voleu descobrir el món? La indústria del turisme es farà càrrec de vosaltres i us permetrà verificar que el món s'assembla a les fotografies dels fulletons publicitaris. Us tempta la bellesa? Useu cremes i píndoles, recordeu als massatges, a la cirurgia estètica, feu talassoteràpia, emboliqueu-vos en vestits atractius, aquest és el preu de la bellesa. Un preu elevat, només faltaria. Si us agraden les històries boniques, no us prengueu la molèstia de llegir: mireu la televisió, aneu al cine; si la gastronomia us tempta, no apreneu a cuinar: pagueu-vos bons restaurants; si

voleu emocions fortes, arribeu-vos a EuroDisney; si us sentiu fascinats per les qüestions metafísiques, consulteu un mag i si, tot i aquestes diversions, us enfonseu en la depressió, prengueu-vos un Prozac o un Tranquimazin. Però sobretot no emprengueu res pel vostre compte, no us esforcéssiu pas, no us desgastéssiu, no us fatigueu, no us sotmeteu a una disciplina que us obligui. Pagueu, això és tot el que heu de fer”.

Que en aquest món de facilitats l'escola sigui l'únic lloc on faci falta prendre's molèsties, progressar pas per pas, esforçar-se, això proporciona als nostres nens i nenes una certa distorsió en la percepció de l'abast de la responsabilitat i desapodera, massa sovint, el valor de l'educació com a eina de futur per valdre's per si mateixos, no ser només peces de la maquinària del consum i per entendre que la cultura que ens humanitza és una cosa que s'assumeix, i no pas una cosa que es consumeix.

*Exemple: Què farem amb aquests milers de joves que tenen entre 16 i 25 anys que ni treballen ni estudien?

L'objectiu de l'educació, ho repeteixo, és fer persones lliures. Però ser lliure i autònom passa per viure diversos aprenentatges que no poden ser operatius si no funcionen o hi ha escenaris de reconeixement mutu d'autoritat entre alumnat i professorat, és a dir, disciplina. En aquest punt coincideixen l'experiència dels antics, dels moderns i dels contemporanis. De fet, la pròpia paraula “disciplina” prové de “discis” (ensenyar) i de “pueripuela”, mot referit a la canalla; de manera que veiem la relació directa entre disciplina i ensenyament. Es refereix a l'exigència que obliga l'aprenent a estar atent i a realitzar l'exercici que requereix l'aprenentatge.

Una certa autoritat en l'educació en família també és imprescindible, perquè la desaparició completa no predisposa a la llibertat responsable sinó a una forma de capriciosa inseguretat que amb els anys es refugia en formes col·lectives d'autoritarisme. La llibertat, segons Hegel, s'aprèn...

I només des del respecte a les i els mestres serà possible que desenvolupin el seu paper, que no és altre que fer persones lliures.

Sovint s'assenyala l'escola com a màxim responsable de preparar per a aquest exercici i de corregir tots els vicis i insuficiències culturals que ho dificulten. Violència juvenil? Drogadicció? Actituds racistes? Inseguretat viària? De seguida hi ha qui assenyala l'escola com el camp de batalla oportú per prevenir tots aquests mals i d'altres. Essent així, fóra lògic suposar que els mestres han de ser els professionals més ben pagats i millor considerats socialment, per les immenses responsabilitats que han d'assumir. Però resulta que no només no és així, sinó més aviat al contrari.

I això és un error gravíssim: ho és que els mestres no tinguin la consideració social superior i que, en conseqüència, la professió de mestre no atregui els docents més capacitats (que fugen a l'ensenyament superior) sinó, en tot cas –i encara sort- els que tenen més vocació. I ho és perquè quan apel·lem al desenvolupament de la investigació científica i tecnològica, a la creació artística o al debat racional de les qüestions públiques depenem necessàriament de la feina prèvia dels mestres. I també ho és perquè avui l'educació dels infants està, en molts casos, només a les seves mans.

*Exemple: una llei nascuda amb la millor de les intencions com la LOGSE va provocar la fugida de molts docents cap a altres activitats, va aconseguir precisament tot allò contrari al que es pretenia.

Sovint, i d'això en vull parlar, està del tot a les seves mans. Exclusivament. I aquest és un problema social que fa que sigui necessari com apuntava abans a reclamar també el valor de l'educació en el marc de la família.

Des d'una altra perspectiva, sovint hom es refereix a l'educació en termes economicistes, com una inversió

en éssers humans, és a dir, que busca l'increment del rendiment econòmic. Així es concep l'ensenyament com un element de la política econòmica general.

Adoptar una perspectiva republicana fa necessari examinar aquesta concepció. L'educació no ha d'estar només al servei de l'economia, com pregona la dreta. Principalment l'educació ha d'estar al servei de la democràcia i la societat, atès que l'educació té una funció política i social més amplia i té justificacions molt més profundes.

L'Esquerra clàssica ha apostat per l'educació com a foment de la igualtat, d'una igualtat que sovint ens ha portat a l'igualitarisme. És a dir, que acaba igualant per baix i anul·lant les potencialitats d'aquells que són més capaços.

La mirada republicana subratlla aquest servei de l'educació envers a una societat lliure i reivindica el paper de l'escola com a promotora de la igualtat d'oportunitats, allò que anomeno igualtat compensatòria, i és aquesta igualtat d'oportunitats que garanteix la justícia social.

De què estem parlant?

La igualtat d'oportunitats compensatòria, defensada entre d'altres pel filòsof John Rawls, que és de l'opinió que ni el talent ni la riquesa familiar han de ser factors que influeixin en el nivell d'educació assolit, però que a diferència de la igualtat d'oportunitats igualitària, els estudiants no han de ser tractats tots de la mateixa manera sinó que, com que hi ha estudiants amb més desavantatges, tant de talent com socioeconòmics, el sistema els ha d'oferir més recursos, per tal de compensar-los.

Des d'aquest punt de vista, que compartim, els alumnes més desafavorits han de rebre una atenció especial per compensar-los de desavantatges dels quals no són personalment responsables, d'aquí, per exemple, la bondat d'accions com les aules d'acollida, de benvinguda o les aules de reforç.

El que és fonamental, en tots els sentits de la paraula, és tenir un sistema educatiu que eviti el progrés de la ignorància. La ignorància és la manca, no només de coneixements indispensables, sino també d'habilitats crítiques que puguin dotar a les persones de capacitat de comprendre alhora el món que ens toca viure i així mateix en quines condicions la discussió i articulació política envers la transformació d'aquest món és una necessitat moral.

En aquest sentit, l'escola republicana s'ha d'ocupar de transmetre certs coneixements, virtuts i actituds independents de l'ordre econòmic. L'ensenyament de les humanitats, per exemple, no pot ser reduït a un simple capital simbòlic, de tal manera que tan bon punt les exigències de la rendibilitat ho justifiquen es puguin abolir. L'escola, com he dit, no és només una eina al servei de l'economia.

Els mestres han de recuperar autoritat i la disciplina és inherent a la cultura de l'esforç de la qual parlem tant. Però com diu Salvador Cardús, l'esforç valorat al marge de la voluntat i dels seus resultats es pot convertir en un elogi de la submissió passiva. És a dir, la cultura de l'esforç és útil sempre que serveixi per a la formació de la voluntat individual. Ciutadans lliures, responsables i amb capacitat crítica.

La immigració

A més, ara l'escola davant el fenomen de la immigració ha de fer l'esforç de explicar-ho tot de nou a les fornades d'alumnes arribats d'arreu.

Des de la mirada republicana als valors no podem obviar la immigració com un repte a l'hora d'integrar els nousvinguts en la nostra societat. Només des de la integració s'aconseguirà la ciutadania.

Sense integració no es pot esdevenir ciutadà ni fer ús dels drets i llibertats de ciutadania. La integració social i l'aprenentatge dels valors, hàbits i convencions són un element indispensable. La llengua i la cultura catalana, mal pesi a alguns, formen part d'aquest nucli de socialització, el català és un requisit per aprofundir en la llibertat dels nous catalans a partir de la igualtat d'oportunitats amb els autòctons. L'esfera pública i la cosa pública catalana s'expressa en català i es configura a partir d'uns valors compartits. Calen instruments que afavoreixin l'autonomia, la participació dels nous catalans en la pròpia esfera pública.

De quins instruments estem parlant?

Lleis i garanties per al dret a l'exercici de la pròpia cultura en l'àmbit privat (ex: un musulmà pugui menjar xai o celebrar el ramadà) i també un contracte social per a l'immigrant en els valors compartits de la comunitat de civisme, democràcia, no discriminació. Insisteixo, sense integració no es pot esdevenir ciutadà o ciutadana.

I parlo d'integració i rebutjo el multiculturalisme. La integració és el respecte i l'exercici de les convencions de la societat que acull els nousvinguts, en canvi el multiculturalisme presenta dificultats quan certs valors de part de la minoria immigrada xoquen amb l'esfera pública compartida, com sense anar més lluny:

Ex: No és comprensible ni acceptable l'exigència de piscines públiques segregades per raó de sexe.

I és que, de fet, la immigració ens fa revisar allò que entenem per ser català o catalana. Sens dubte, és català qui vol ser català, és català qui s'esforça en integrar-se i en incorporar-se socialment a la comunitat, en ser una persona més en la lluita col·lectiva pels nostres drets i és aquí també que el català, com a llengua comuna, és una eina bàsica d'integració i de ciutadania.

Com portem als nousvinguts cap al terreny de la integració? Està clar, des de l'activisme i la seducció, mai des de la imposició, és a dir, mai des de la dominació.

Si a les escoles apliquem el dret a la socialització també en el cas de la immigració, però el deure a acceptar les nostres convencions i valors és indispensable. Com a societat d'acollida tenim el deure de garantir condicions d'igualtat, és a dir, drets per a tothom però també deures. Saber quina és la societat d'acollida i quins són els seus valors i allò més important, acceptar-los.

Això només serà possible des d'una esfera pública i laica, un terreny neutre de convencions, mai de conviccions.

Famílies, escola i mitjans de comunicació com a transmissors de valors.

Els mitjans de comunicació i les noves tecnologies

Els grans mitjans de comunicació de masses han de jugar la carta dels valors. La televisió o el cinema no són bons ni dolents, però està clar que juguen un paper cabdal en la promoció de valors, en l'ensalçament de models i de referents en l'ordre dels imaginaris i en el reforçament dels simbòlics.

Em refereixo a dirigir el que han de fer els mitjans? No és això, no, aquest debat l'hem d'afrontar des de la responsabilitat i des de la pluralitat de l'oferta però no ens podem quedar de braços creuats davant la renúncia que fan els mitjans de comunicació del seu servei públic. O no és el que està passant actualment a moltes cadenes de TV que anteposen els guanys econòmics, el tot per l'audiència i menystenen allò pel qual han obtingut una llicència???

Dit així cal matisar i molt!!! Perquè al final si hem de reclamar als mass media la seva responsabilitat com a servei públic hem de tenir clar qui decidix quins són els valors a promocionar, a difondre, a transmetre i això només es pot fer des d'instàncies independents (CAC).

Però hem de tenir molt clar, com diu el conseller Tresseras, "Si no hi ha un espai de cultura i comunicació compartit la nació no és possible, ni abans ni ara. Potser no és l'únic esquelet de la nació, però és del tot necessari i imprescindible".

Cal un espai comú en el qual la contraprogramació sobre els valors democràtics que fan algunes televisions sigui posada en qüestió.

És el que anomena el mateix conseller com àmbit català de comunicació i el torno a citar: "El projecte català de construcció nacional es planteja en clau de modernitat i per situar-nos en l'avantguarda dels intents de polítiques socials i d'aprofundiment de les llibertats i la qualitat democràtica. En l'àmbit de la cultura i la comunicació, que la nostra voluntat d'enfortiment i consolidació no es fa contra ningú, sinó a favor de la ciutadania i de la cohesió del país".

Sintetitzem, l'educació, des de la llibertat i la responsabilitat, és la base per una societat lliure i són les famílies, l'escola i els mitjans de comunicació qui fabrica ciutadans i ciutadanes lliures, ... lliures i responsables

La societat de la creativitat

Gary Hamel defensa que la llibertat és una condició indispensable per a la creativitat i aquesta és la principal eina del talent. Avui occident, i concretament la UE són, agradi o no, el baluart de la defensa de la democràcia i els drets humans, és per això que cal un rearmament i redefinició dels valors enfront les noves potències, en especial les asiàtiques, que han creat una nova dimensió, tenen valors però no necessàriament democràtics.

Les condicions laborals, els costos socials o ambientals a Xina són el paràmetre que enlluerna a molts neocons, però occident no hi pot sucumbir.

Si el talent és avui en dia el factor clau per al desenvolupament econòmic de les empreses, aquest només és possible des de la llibertat i la responsabilitat.

Exemples com Ros Roca de Tàrrrega a l'Urgell, que tot i essent una empresa amb una estructura d'oïgen tradicional, és a dir, vertical, va optar per importar hàbits organitzatius del cooperativisme, és a dir, llibertat, responsabilitat, entusiasme i creativitat. Conclusió, un augment del 30% de la productivitat.

O el cas de Metalquímia, a Girona, que ha optat per fer partícips a tots els treballadors des del front office fins al darrer directiu en els processos d'innovació de producte o organitzatius.

Europa ha de recuperar i refer els seus valors superant-los i fent-los més democràtics i sobretot en l'àmbit emprenedor. No n'hi haurà prou amb mà d'obra qualificada i tècnica, caldrà la creativitat.

I són aquests ciutadans i ciutadanes que es troben i interactuen en l'àgora, és en aquesta esfera pública on ens hem de preguntar amb quines convencions la ciutadania s'ha de relacionar?

És aquesta societat repúblicana dels valors la que avui més que mai ha de fer front, davant la globalització i la immigració, i que necessita tornar a començar de nou a ensenyar amb quines convencions ens regim.

Doncs quines són aquestes convencions que tenen com a principis rectors la llibertat, la igualtat i la responsabilitat?

D'una banda, els drets humans, la democràcia, la divisió de poders (legislatiu, executiu i judicial) i l'imperi de la llei; i de l'altra, el pluralisme i la laïcitat.

La Laïcitat política

La majoria ha de reconèixer i respectar les minories i hem d'incidir en allò que ens uneix i no en allò que ens separa. D'aquí que cal defensar la pluralitat religiosa de la mateixa manera que hem de defensar com element transversal en l'àgora, el concepte de laïcitat política.

El problema bàsic de la relació política-religió ja es va plantejar en els orígens de la tradició cristiana ("Doneu a Déu el que és de Déu i a Cèsar el que és del Cèsar"). Aquesta relació no ha estat mai fàcil, i com que la democràcia es fonamenta en el principi de llibertat absoluta de consciència, modernament, als països democràtics, s'ha opat per una fórmula, la laïcitat política que aquí defensarem i argumentarem. I a més, amb l'arribada d'immigrants provinents d'altres cultures i d'altres creences religioses, el debat entre laïcitat i religió és més viu que mai.

Entenem la laïcitat com un sistema en el qual els drets i deures bàsics de la ciutadania són establerts conforme a una raó pública secular i dialogada i eludint les veritats de la fe que ni es neguen ni s'afirmen.

La laïcitat no suposa simplement l'aconfessionalitat passiva de l'estat, sinó que és un compromís més ambiciós de crear i sostenir un espai polític definit només per l'ètica i la simbologia civil, evitant qualsevol confusió amb el que sigui confessional o ètnic. Des del punt de vista laic, el poder polític només té competència sobre la condició de ciutadà. Tota la resta, és cosa de la consciència privada de cadascú.

El principi laïcista es basa en la protecció de la consciència lliure de l'individu i de la seva privacitat, desallotjant radicalment l'esfera pública de qualsevol pretensió d'instaurar-hi un règim de privilegi a favor de qualsevol fe religiosa que apira a "institucionalitzar-se".

Les esglésies, les mesquites o les sinagogues, per posar alguns exemples, són agrupacions de consciències religioses. Poden demanar al poder civil que les deixi viure, tenim el deure de protegir-les. Perquè cada creient té dret a difondre la seva veritat peculiar, però sense reclamar cap privilegi per la seva activitat proselitista i sense envair l'àmbit públic. El concepte d'estat laic no admet pas la pràctica de persecucions polítiques o administratives contra cap església o associació civil que se sotmeti a les normes del dret comú (ans al contrari, els n'ha de protegir), però tampoc consenteix la concessió de mercès o privilegis.

La privatització de la fe és un mínim de tota política laica. Un govern que admetés un desbordament religiós cap a l'esfera pública, consentint a una o moltes esglésies una projecció institucional fora de l'àmbit dels seus propis seguidors, no podria ser qualificat de laic; en tot cas, hauríem de parlar de "multiclericalisme", tal com apunta el professor de filosofia Javier Aguado.

A vegades el laïcisme s'identifica amb l'anticlericalisme. Com diu Salvador Pàniker, no es pot confondre la laïcitat com a estratègia política –imprescindible- amb les opcions atees. Perquè aleshores la laïcitat perd el seu major atribut: la possibilitat de ser un espai de trobada i de “mediació política”. La laïcitat no ha de ser convertida en una confessionalitat més. La laïcitat ha de ser el terreny del joc, perquè és una estratègia política per conviure, una estratègia per a la llibertat.

La Globalització

I permeteu-me, encara que sigui breument, que tracti sobre la globalització. Tornaré a referir-me a les paraules del conseller Tresseras. Jo no m'expressaria millor: “La globalització provoca la necessària revisió dels fonaments que han marcat el model de les relacions internacionals durant molt de temps. La interdependència provocada pels fluxos de persones, mercaderies, capitals, informacions, etc., està obligant a redefinir el paper dels estats... Ens trobem immersos en un procés constant de redefinició de les identitats col·lectives, i això no ha de ser vist com una amenaça, sinó com una oportunitat per repensar-nos i actualitzar-nos. El canvi tot just ha començat, i en temps de canvi no hi ha res més temerari que no voler canviar.

Patriotisme Republicà

Tot plegat, aquests reptes que se'ns plantegen només els podem afrontar des del patriotisme civil.

Durant anys i sense les institucions nacionals i democràtiques, com la Generalitat, la societat s'havia d'organitzar per falta d'uns serveis públics en allò que avui consideren essencial en tota societat del benestar. Ara, però, amb la reinstauració de la Generalitat, la vitalitat de la societat catalana s'ha vist apagada per la cultura de la subvenció, una part d'aquesta societat ha baixat els braços i això és un error. Amb l'excepció de tots aquells que han seguit treballant per un país millor com és la força del nostre tercer sector i la majoria dels moviments socials.

Aquest país necessita una Generalitat amb institucions fortes i una societat organitzada, ara més que mai, amb la crisi que s'anuncia. No en tenim prou amb el fet que la ciutadania respecti i compleixi les convencions. La responsabilitat en l'esfera pública ha d'anar més enllà. És quan el ciutadà, quan la ciutadana pren consciència del seu paper com a promotor dels drets i deures de ciutadania; quan, a més de respectar i complir amb les convencions, pren consciència que ell mateix és subjecte actiu en vetllar i estendre els valors que ens defineixen com a societat, és quan aquests ciutadans i ciutadanes esdeven patriotes!!!

Aquí no s'hi arriba sense sacrificis, el sacrifici de l'interès particular en profit de l'interès general, i així aquest sacrifici esdevé virtut. Ho deia Rousseau, “la pàtria no pot subsistir sense la llibertat, ni la llibertat sense la virtut, ni la virtut sense la ciutadania”.

Progrés polític, justícia social, i progrés econòmic i tècnic van lligats. Recordem Macià quan afirmava: “Una Catalunya políticament lliure, socialment justa, econòmicament pròspera i espiritualment gloriosa”. Prosperitat econòmica és clau per a l'equilibri.

Aquesta és la nostra fortalesa. Si nosaltres declinéssim les nostres responsabilitats cíviqües no seríem una nació.

Si no, per què tants atacs a les nostres institucions, per què se'ns qüestiona la nostra llengua, la nostra

cultura? Perquè veuen que estem actuant en el fons com una república.

De fet, la Generalitat actual funciona així, hereva de la republicana, que a la seva vegada era filla de la República Catalana proclamada per Macià. És aquella Generalitat que aprova l'Estatut del 32 on, de facto, es reconeix impicitament com a república amb importants competències i sobretot amb una insititució política que podia incidir en tots tres poders: legislatiu, executiu i judicial.

M'explicaré millor.

La Generalitat de Catalunya moderna va néixer gràcies a la proclamació de la República catalana feta per Macià el 1931, que tres dies després canvià el nom. Així, la Generalitat va funcionar com a una República catalana amb nom encobert, però amb una ambició d'estat, com evidenciaven les competències previstes. I és que la Generalitat de la segona República, repeteixo, tenia competències en els tres poders: executiu, legislatiu i judicial.

Ara, malgrat que no tenim massa competències amb el poder judicial, el cert és que darrere de la Generalitat hi ha el concepte de república sobirana i aquesta és la nostra fortalesa, és el que hem de reivindicar i és per això que ens ataquen, perquè ens volen negar allò que som, una nació!

Per això la gent d'ERC molesta, perquè Esquerra sempre, ahir, avui i demà, treballa en clau de república i com a president d'Esquerra, ahir, avui i allà on em porti el futur, sempre el meu pensament, les meves paraules, les meves accions... el meu treball és i serà desenvolupar de República Catalana, que som tots, fins la plena sobirania.

I és que la nostra República Catalana no és només història i essència com promulga el catalanisme conservador. La nostra republicana catalana no és administrar les institucions com defensa el catalanisme sucursalista i regionalista. La nostra República catalana es cimenta amb els valors, perquè si per Esquerra la nació és la República, la República catalana és la nació formada per ciutadans i ciutadanes que lliurement han acordat viure sota la mateixa llei.

Podem ser un país independent que no ho som, aspirem a ser un Estat, una república catalana, pero el repte és més ambiciós.

La construcció d'una societat lliure posa en valor el nostre republicanisme. Ens comprometem a treballar per la construcció d'una societat de ciutadans i ciutadanes, lliures, responsable i crítics.

En conclusió

Avui, hem fet una mirada republicana als valors, a la necessitat de rearmar-nos com a demòcrates i republicans, perquè hem volgut obrir una nova etapa donant valor a la R de republicana.

La voluntat és molt clara des de l'esquerra i mitjantçant el republicanisme volem rearmar la societat catalana per afrontar la globalització econòmica i cultural.

Algú podria considerar que no cal parlar de valors, ni de convencions, ni de compromisos cívics, perquè ja hi han les administracions que han de fer la feina. I més quan avui, Esquerra és un partit de govern.

Els govern, els governs, poden fer lleis necessàries i urgents, distribuir recursos, garantir l'equitat i les

oportunitats, però no és suficient. La nostra idea de República Catalana va més enllà, més enllà de l'Estat, també ha de ser una república de valors.

Perquè podem fer i hem fet una Llei de serveis socials, una llei que de res serviria sense els recursos, és obvi! Però a més a més necessita de la coresponsabilitat del tercer sector, del voluntariat. Un clar exemple de patriotisme civil.

Podem fer, i l'estem fent, un Pacte Nacional per a la immigració o una llei d'acollida, però de poc serviria sense l'esforç i la implicació de tots els catalans. Nos i vells per socialitzar i si cal renovar valors.

Podem fer i s'està fent legislació i propostes de suport a les famílies i de gestió del temps, però de res servirà sense el nostre compromís personal i saber en tot moment quin és el nostre deure.

Donem suport als emprenedors, als creatius, als innovadors, a les empreses del nostre país amb ajudes, prestem a baix interès, apostes estratègiques, i segurament caldrien més recursos, però de res servirà si no donem valor al talent, a la responsabilitat.

Estem en ple debat sobre la primera llei d'educació catalana, la primera que fa un govern català, però poca utilitat tindrà sense la implicació de famílies, mitjans i professionals.

Podem fer i estem fent una llei de consultes populars per garantir el dret a decidir, però de res servirà o de poc sinó garantim una ciutadania conscienciada, crítica, amb capacitat de criteri que participi.

Hem aprovat la llei de l'Oficina Antifrau per garantir les bones pràctiques i la transparència de l'administració, però de res servirà o de ben poc si no actuem de forma responsable i sent conscients de la importància del servei públic.

Acabo amb un article de Gregorio Morán del febrer d'enguany, es titulava "La Martingala de Jérôme Kerviel", en aquest article Morán intenta explicar perquè i com un jove broker francès havia posat en escac un dels principals bancs europeus.

"Ningú amb un mínim de sensibilitat política posa en joc 50 mil milions d'euros en operacions financeres quan la borsa està en caiguda lliure i la perspectiva política de l'imperi nord-americà s'exhibeix amenaçada de gangrena"

"Probablement el major error de Kerviel fou la seva escassa sensibilitat política. Els joves taurons dels productes financers tenen un menyspreu absolut per la política, cap allò social en general".

"A Kerviel li va fallar la política, la més menyspreada de les variables d'un trader, és a dir, d'un broker"

A la reflexió de Morán, que podem dir que era premonitòria de tot el que està passant, avui hauríem d'afegir que a la falta d'interès per la política i per allò social, a Kerviel i a molts dels que han pres decisions en aquests darrers temps, en l'àmbit financer han faltat valors.

Des de l'esquerra i amb la mirada republicana volem aportar un nou impuls als valors que ens han d'ajudar a superar la primera crisi global i sobretot a fer una societat més lliure i responsable.

Moltes gràcies per escoltar-me

Bona Nit!!